SAZU

Ponovno o »slovenski« oz. »Slovenski Istri«

imena pokrajin PRAVOPIS ZEMLJEPISNA IMENA DVOJEZIČNOST IMENA POKRAJIN SLOVENSKA ISTRA

ModeratorModerator

Vprašanje:

V javnosti sem zasledil obotavljanje jezikoslovcev glede imena Slovenska Istra. Kakšni so oz. so bili razlogi za zapis z malo ali veliko začetnico in kakšno je vaše mnenje?

Odgovor:

Z zemljepisnimi imeni se v skladu s svojimi neprekrivnimi pristojnostmi ukvarjata dve komisiji:

Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade RS (dalje KSZI) se odloča o naboru zemljepisnih imen v Republiki Sloveniji, pri čemer daje soglasja k imenovanju ulic, trgov, naselij ipd. Standardizirana imena vpisuje v REZI (Register zemljepisnih imen).

Pravopisna komisija pri SAZU in ZRC SAZU se z imeni ukvarja s perspektive jezikovne ustreznosti oz. skladnosti s pravopisnimi pravili, ki jih oblikuje z namenom sistematičnosti. S KSZI (v kateri sicer sodelujejo tudi jezikoslovci) sodeluje pri interpretaciji in apliciranju veljavnih pravopisnih pravil na konkretne primere.

Leta 2020 je bila Pravopisna komisija neuradno zaprošena za mnenje glede spremembe imen Slovensko primorje in Obala v Slovenska Istra. Pobuda za preimenovanje izhaja iz skupine prebivalcev štirih slovenskih primorskih občin predvsem po bolj prepoznavnem in povezovalnem lastnem imenu, ki bi območje predstavljalo tudi kot turistično destinacijo. Stališče teh občin je bilo, da je ime Obala, ki se je uveljavilo pred desetletji, neprimerno in ga čutijo kot tuje in vsiljeno.

Pri podajanju mnenja glede zapisa zveze slovenska Istra se nismo obotavljali, le interpretirali smo aktualna pravila Slovenskega pravopisa 2001 in povedali naslednje:

V pravopisu je uslovarjeno ime Slovensko primorje že iz šestdesetih let (SP 1962), kasneje pa se je v publicistiki pojavilo tudi kratko ime Obala, ki tudi označuje to območje. Z jezikoslovnega vidika ni z uveljavljenima imenoma nič narobe.

Dokler zveza slovenska Istra ni »registrirana« kot uradno ime, je to navadna zveza že obstoječega imena večje zemljepisne enote, ki se razteza čez več držav, in razlikovalnega pridevnika. Podobnih opisnih poimenovanj imamo veliko in jih pišemo po istem vzorcu, npr. slovenska Koroška nasproti avstrijska Koroška (enako npr. slovenska Štajerska), slovenske Alpe nasproti avstrijske Alpe.

Status imena imajo uradna imena zemljepisnih enot, npr. Julijske Alpe, Savojske Alpe, Karnijske Alpe; podobno tudi Beneška Slovenija.

Ob teh pojasnilih se pristojnosti jezikoslovcev končajo. Že v odgovoru iz Jezikovne svetovalnice pa je pojasnjeno, da morebitne spremembe zapisa izhajajo iz odločitev Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade RS. Ta se namreč lahko odloči, ali bo dobila zveza slovenska Istra status imena ali ne. Če se bo to zgodilo, bo v pravopis vpisano ime Slovenska Istra.

Dokler KSZI ne prejme uradne pisne pobude, v kateri bo predstavljeno, kdo je dejanski iniciator preimenovanja, ali je bil glede novega imena dosežen konsenz in v kakšnem družbenem obsegu ter kakšni so njegovi argumenti, o vprašanju ne odloča. Še manj pa je smiselno standardizirati pisno dvojnico ali kako vmesno rešitev.

Doslej uradne pobude KSZI še ni prejela, zato je preuranjeno tudi napovedovati, kaj bo pisalo v pravopisu – kot je bilo na primer objavljeno v prispevku na portalu MMC.

Naj dodam le, da je soglasje pomembno, saj vpliva na identifikacijo prebivalcev z novim imenom. Pri presoji so zagotovo pomembni tudi sociolingvistični dejavniki, npr. pomisleki pri poudarjanju pridevnika slovenski na sicer uradnem dvojezičnem območju. Dosedanji dogovori za imena na dvojezičnih območjih so izhajali iz načela, da slovenska država standardizira ime, italijanska skupnost ga v skladu z duhom izvirnega imena zgolj prevede. Izjema so italijanski endonimi, kot je npr. Isola. Ker se po prepričanju nekaterih Istra geografsko konča šele pri Trstu oziroma pred Trstom, je vprašanje izbire ustreznega in prepoznavnega imena toliko bolj zapleteno. Če gre za geografsko enoto, ki se razteza čez več držav (tako kot npr. Alpe), je smiselno preučiti tudi vse druge predloge za podobna povezovalna imena, npr. Istrsko primorje.

Helena Dobrovoljc (februar 2022)